

Jaczewski, Bohdan

Posiedzenie naukowe Zespołu Historii Nauk Prawnych i Administracyjnych

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 17/1, 185-186

1972

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

POSIEDZENIE NAUKOWE ZESPOŁU HISTORII NAUK PRAWNYCH
I ADMINISTRACYJNYCH

Zgodnie z decyzją kierownictwa Zakładu Historii Nauki i Techniki PAN, pozytywnie zaopiniowaną przez Radę Naukową, w kwietniu 1971 r. utworzony został Zespół Historii Nauk Prawnych i Administracyjnych. Opracowany program działania zakłada, że w najbliższym czasie Zespół — w ramach prac Zakładu — podejmie problem interwencjonizmu gospodarczego (i szerzej cywilizacyjnego) w polskiej myśli naukowej, w powiązaniu z polityką XIX i XX wieku.

Dnia 16 kwietnia 1971 r. odbyło się pierwsze posiedzenie Zespołu. Zagaili je: kierownik Zakładu Historii Nauki i Techniki PAN — prof. Bogdan Suchodolski oraz przewodniczący Zespołu prof. Bogusław Leśnodorski. Referat *Typologia państw 1900—1970* wygłosił dyrektor Instytutu Nauk o Państwie i Prawie Uniwersytetu Warszawskiego prof. Sylwester Zawadzki. Zasadniczym problemem referatu były rozważania poświęcone klasyfikacji państw burżuazyjnych w omawianym okresie.

Prof. Zawadzki — rozpatrując rozwój państw burżuazyjnych — akcentował konieczność większego niż dotychczas różnicowania ustroju tych państw, wśród których obok dyktatur wojskowych wyraźnie obserwujemy formy przejściowe między burżuazyjną demokracją i dyktaturą.

W ożywionej dyskusji podkreślano, że przeprowadzona przez referenta próba połączenia wielu kryteriów jest trafna w pracach nad typologią państw; zdaniem dyskutantów należałoby jednak mocniej akcentować niektóre kryteria. Doc. Z. Kowalewski szczegółowo przedstawił znaczenie kryterium historyczno-kulturowego, zaś doc. A. Ajnenkiel podkreślił znaczenie struktury etnicznej państwa oraz omówił zagadnienie dyktatury. Prof. Szczaniecki akcentował znaczenie cesury pierwszej wojny światowej, kiedy to państwa stają się bardziej jednolite na skutek zacieraania się różnic między monarchią i republiką. Prof. B. Leśnodorski, mówiąc o obecnej rzeczywistości, przeprowadził krytykę pewnych pojęć nieprawdziwych jak np. „państwa trzeciego świata” oraz sztywnych uogólnień, wyróżniających jedynie „państwa faszystowskie” i „państwa demokracji burżuazyjnej”. Prof. Leśnodorski podniósł również zagadnienie suwerenności, stwierdzając, że ta cecha — wobec postępującej integracji państw — traci na znaczeniu. Konieczność unikania pojęć bardzo ogólnych przy typologii państw podkreślił również doc. J. Wołoch. W podsumowaniu dyskusji prof. Zawadzki zwrócił uwagę na duże znaczenie wysuniętych w niej problemów dla dalszych badań nad typologią państw.

*

Na posiedzeniu następnym, które odbyło się dnia 28 maja 1971 r. prof. Kazimierz Opalek wygłosił referat *Norma prawna a zjawisko społeczne*. Po przedstawieniu zarysu historycznego omawianej problematyki referent wysunął twierdzenie, że zjawiskiem społecznym może być fakt społeczny możliwy do empirycznego zbadania; zjawiskiem takim nie może być natomiast konstrukcja na temat tego faktu. Zdaniem autora referatu norma prawna nie może być traktowana jako zjawisko społeczne.

W polemicznej dyskusji prof. I. Andrejew i prof. B. Leśnodorski zwrócili uwagę na konieczność precyzyjnej odpowiedzi na pytanie — czym jest norma prawna i czym jest zjawisko społeczne? Prof. Leśnodorski akcentował, że norma prawna i zjawisko społeczne należą do kategorii różnych spraw, natomiast oddziaływanie norm prawnych łączy się ze zjawiskami społecznymi. Prof. I. Andrejew i prof. J. Kowalski wypowiedzieli się za traktowaniem normy prawnej jako zjawiska społecznego zaś doc. Z. Kowalewski, interpretując pojęcie normy prawnej w kategoriach społecznych, zaproponował określenie jej jako faktu kulturowego. Podsumowując dyskusję:

prof. Kazimierz Opalek podkreślił, że złożone zagadnienia będące przedmiotem obrad należy rozpatrywać nie tylko na gruncie nauk prawnych. Trzeba również wykorzystać osiągnięcia psychologii i socjologii.

Bohdan Jaczewski

ZEBRANIE POLSKIEGO TOWARZYSTWA HISTORII MEDYCYNY

Polskie Towarzystwo Historii Medycyny przy współudziale Zakładu Historii Nauki i Techniki PAN zorganizowało w dniu 18 czerwca 1971 r. specjalne zebranie poświęcone funkcji dydaktyczno-metodologicznej historii nauk medycznych. Miało ono charakter ściśle roboczy. Organizatorom bowiem zależało, by stworzyć odpowiednie warunki do swobodnej wymiany zdań i doświadczeń między osobami prowadzącymi zajęcia dydaktyczne i historykami nauki, którzy interesują się teoretyczną problematyką związaną z nauczaniem tego przedmiotu.

Po wstępnym zagajeniu doc. Stanisława Szpilczyńskiego na temat *Historia medycyny jako nauka i przedmiot nauczania*, przystąpiono do omówienia — uprzednio rozesłanej do uczestników zebrania — ankiety zatytułowanej *Wartości dydaktyczne historii medycyny i jej miejsce we współczesnych problemach nauczania*. Objęła ona kilka podstawowych problemów interesujących i ważnych zarówno dla historyków nauk medycznych jak i dla historyków nauki, a mianowicie: w jakim stopniu historia nauki jest potrzebna do właściwego zrozumienia współczesnej roli i zadań nauk medycznych; jakie elementy i treści historii medycyny należałoby szczególnie wypuklić, aby osiągnąć w nauczaniu maksymalne wyniki w zakresie przekazywania wartości metodologicznych i światopoglądowych; jaka forma prowadzenia zajęć dydaktycznych — w zakresie historii medycyny — jest najbardziej właściwa z punktu widzenia metodyki nauczania; jaki zakres treści historii medycyny winien być preferowany w nauczaniu uniwersyteckim. Ponadto skierowana była prośba do adresatów ankiety, aby uwzględnili własne uwagi i ewentualne propozycje na temat realizacji obecnych programów uniwersyteckich historii medycyny (i nauk medycznych) oraz postulaty wobec współczesnych wydawnictw, a zwłaszcza podręczników z historii medycyny.

W wyniku ożywionej dyskusji okazało się, że zdecydowana większość dyskutantów wypowiedziała się za koniecznością wprowadzenia egzaminów lub kolokwium końcowych z ocenami. Jest sprawą ważną, aby w kształceniu lekarzy uwzględnić zarówno wykłady dotyczące ogólnych problemów historii medycyny jak i rozwoju historycznego poszczególnych dyscyplin lekarskich (np. historii chirurgii, okulistyki, wenerologii itp.). Pierwszą grupę zajęć o charakterze syntetycznym należałoby powierzyć historykom medycyny, drugą natomiast lekarzom klinicytom. Jednak aby zajęcia z historii nauk medycznych były atrakcyjne i w pełni wykorzystane przez studentów, konieczne jest, by wykładowca opierał się na źródłach, by wykład był połączony z demonstracją dawnej aparatury naukowej, narzędzi lub urozmaicony projekcją filmową, przeźrocami, materiałem ilustracyjnym. Stąd wynika, że zakład który prowadzi wyżej omawiane zajęcia dydaktyczne potrzebuje odpowiedniego wyposażenia jak: biblioteka, archiwum, ekspozycja i zbiory muzealne. Równie ważnym zagadnieniem są odpowiednio ukierunkowane wydawnictwa. Dotychczasowe monopolizowanie wydawnictw lekarskich z historii nauk medycznych przez PZWL okazało się — zdaniem dyskutantów — nie najlepszym rozwiązaniem. Zwracano uwagę na małe upowszechnienie publikacji z historii medycyny i zupełny brak tzw. reklamy. Powszechnie odczuwa się dotkliwy brak podręczników z historii nauki, zwłaszcza z historii medycyny polskiej. Nie doczekały się jeszcze syntetycznych opracowań dzieje poszczególnych specjalizacji medycznych.